

مطالعات هزینه-اثر بخشی آموزش عالی

مطالعات هزینه-اثر بخشی

آگاهی از اینکه تربیت نیروی انسانی در بخش آموزش عالی سلامت بصورت کلان چه هزینه های واقعی ای را به دولت و جامعه تحمیل می کند و آیا در قبال این هزینه بالاترین نتیجه حاصل شده است، یکی از اهدافی است که در سال های اخیر مورد توجه بخش سلامت قرار گرفته است. استفاده از تحلیل هزینه-اثر بخشی یکی از روش های مهم دستیابی به چنین هدفی بوده و به بررسی منافع حاصل از هزینه های صرف شده می پردازد. به عبارت دیگر این تحلیل، راهبرد مداخله گرانه ای است که میزان خروجی را با هزینه های صرف شده مقایسه می کند. هزینه های صرف شده در بخش آموزش را به هزینه های آموزشی، پژوهشی، پشتیبانی و رفاهی تقسیم کرده اند.

هزینه-اثر بخشی یک ابزار پشتیبان تصمیم است که کاربرد آن برای آموزش عالی شامل تعیین اهداف آموزشی است که بیشترین اثر بخشی را داشته باشند. این اهداف می توانند شامل استفاده از ابزارهای آموزشی، طراحی کوریکولوم های جدید، آموزش های جدید کادر آموزشی، استفاده از تجهیزات آموزشی و .. باشد. طراحی کوریکولوم یکی از مهم ترین کاربردهای هزینه-اثر بخشی با هدف بهبود کیفیت آموزش و دستیابی به اهداف آموزش عالی سلامت می باشد.

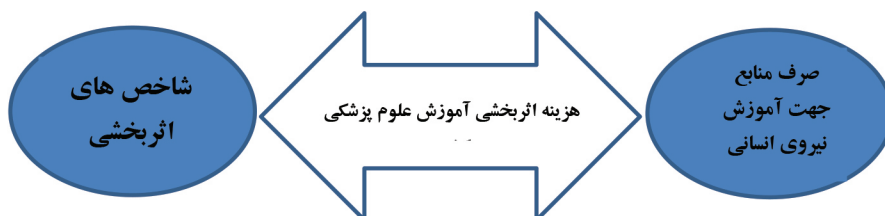
مطالعه هزینه-اثر بخشی نشان می دهد که نسبت هزینه به فایده اهداف آموزشی مورد نظر به چه میزان است و کدام مورد بیشترین اثر را بر روی ارتقا استانداردها یا شاخص های آموزشی به ازای هر واحد سرمایه گذاری دارد. به طور مثال بر اساس میزان یادگیری دانشجویان شیوه آموزشی الف بین ۶۰ تا ۳۰۰ درصد هزینه-اثر بخش تر از شیوه آموزشی ب است.

هدف از تدوین این مستند آشنایی بیشتر با مفهوم "مطالعات هزینه-اثر بخشی آموزش عالی" است که یکی از اهداف محور "طراحی و توسعه سامانه محاسبه هزینه تمام شده تربیت نیروی انسانی در مقاطع مختلف آموزش عالی سلامت و حمایت از تحقیقات مرتبط" بسته حرکت به سوی دانشگاه نسل سوم می باشد.

ضرورت توجه به هزینه های آموزش عالی

دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی یکی از بخش های مهم و تاثیر گذار در هر کشور محسوب می شوند که عملکرد آنها بر سایر بخش ها تاثیر اساسی دارد. بدیهی است که تداوم فعالیت مطلوب این بخش مستلزم ارائه خدمات مناسب آموزشی همراه با هزینه کمتر است. این مسئله در سطح دنیا، به خصوص کشورهایی که بخش آموزش غیردولتی در آن فعال است، به دلیل وجود رقابت بالا در ارائه خدمات مطلوب همراه با هزینه های کمتر اهمیت بیشتری دارد.

به طور کلی هدف نظام آموزشی را می توان در دو بستر، تعلیم افراد و تولید دانش خلاصه کرد. این اهداف از دو منظر به اقتصاد مربوط می شوند. نخست اینکه آموزش، چه به صورت ارتقاء کیفیت نیروهای آموزش دیده و چه به صورت تولید دانش، نقش مهمی در موفقیت اقتصادی ایفا می کند که این عامل در اقتصاد به عنوان کارایی خارجی آموزش ذکر می شود. دوم اینکه از نقطه نظر اقتصادی، ما همواره با کمبود منابع در برابر نیازهای نامحدود مواجه هستیم و این عدم همگونی در بخش آموزش علوم پزشکی نیز بصورت جدی وجود دارد. بنابراین تربیت نیروی انسانی در این بخش می بایست با هوشمندانه ترین روش ها از نظر اقتصادی صورت گرفته و حداکثر استفاده از منابع در تربیت نیروی انسانی این بخش بعمل آید.

در حقیقت هدف از انجام یک مطالعه هزینه-اثربخشی در حوزه های آموزش این است که تعیین کنیم کدام برنامه یا چه ترکیبی از برنامه های آموزشی می توانند دستیابی به اهداف آموزش عالی سلامت را با کم ترین هزینه تحقق بخشد. بنابراین امکان استفاده اثربخش از منابع محدود امکان پذیر می باشد. مثال هایی از برنامه ها و معیارهای آموزشی در جدول نشان داده شده است.

معیار اندازه گیری	اهداف برنامه
تعداد دانشجویانی که در این برنامه درگیر می شوند	اجرای یک برنامه مشخص
تعداد کاهش ترک تحصیل های بالقوه دانشجویان	کاهش ترک تحصیل
تعداد فارغ التحصیلانی که در مشاغل مناسب مشغول به کار می شوند	استخدام فارغ التحصیلان
نتایج آزمون های مناسب با استفاده از ابزارهای سنجش مناسب	آموزش دانشجویان
ارزیابی رضایت دانشجویان از برنامه های آموزشی با ابزار مناسب	رضایت دانشجویان
ارزیابی رضایت اساتید از تجهیزات آموزشی با ابزار مناسب	رضایت اساتید

بکارگیری روش تحلیل هزینه اثربخشی جهت بررسی کارایی منابع به کار برده شده، به دلیل اینکه در کنار موضوع کمیت به کیفیت نیز توجه می کند، برای برآورد میزان خروجی ها نسبت به هزینه های ورودی آموزشی روش موثری است. با استفاده از این روش می توان در هزینه های آموزشی صرفه جویی کرده و با هزینه بهینه، اثربخشی آموزش را افزایش داد. جهت ترویج بیشتر استفاده از تحلیل های هزینه - اثربخشی در بخش آموزش علوم پزشکی کشور برخی راهکارهای زیر توصیه می شود:

آشنایی بیشتری با مفاهیم اصلی اقتصاد آموزش در بین مدیران حوزه آموزش علوم پزشکی کشور، ترویج تصمیم گیری مبتنی بر اطلاعات اقتصادی در بخش آموزش علوم پزشکی کشور، تقویت و اتصال بانک های اطلاعاتی مرتبط با هزینه های بخش آموزش، استفاده از تجارب دنیا در ارتقای هزینه اثربخشی آموزش

در هزینه-اثربخشی به مقایسه راه های مختلف برای رسیدن به یک هدف مشترک که سبب افزایش بهره وری آموزش عالی سلامت باشد و نشان دهنده بیشترین کارایی در مقابل حداقل هزینه ها است، اشاره می شود. به این معنا که با توجه به هزینه هایی که در بخش آموزش عالی سلامت برای آموزش نیروی انسانی و توانمند کردن آنها انجام می گیرد، بیشترین نتیجه به دست آید و نیروهایی که وارد جامعه می شوند بیشترین بهره وری را نسبت به آنچه یاد گرفته اند و آنچه که برای این یادگیری هزینه شده است، داشته باشند.

نتیجه گیری

با توجه به محدودیت منابع در بخش سلامت و به تبع آن بخش آموزش علوم پزشکی، استفاده مناسب از این منابع محدود اهمیت فراوانی دارد. دانستن اینکه در مقاطع مختلف تحصیلی آیا در قبال منابع مصرف شده مختلف، به بیشترین نتیجه دست پیدا کرده ایم یا خیر، سؤال مهمی است و تحلیل هزینه اثربخشی در بخش آموزش علوم پزشکی پاسخ این سؤال را می دهد.

